

Bird & Bird & AML IV - szkolenie dla członków Polskiej Izby Ubezpieczeń

Jakub Ziemia, Counsel
Joanna Niewiadomska, Associate
Marcin Ajs, Associate

Warszawa, 15 lutego 2018 r.

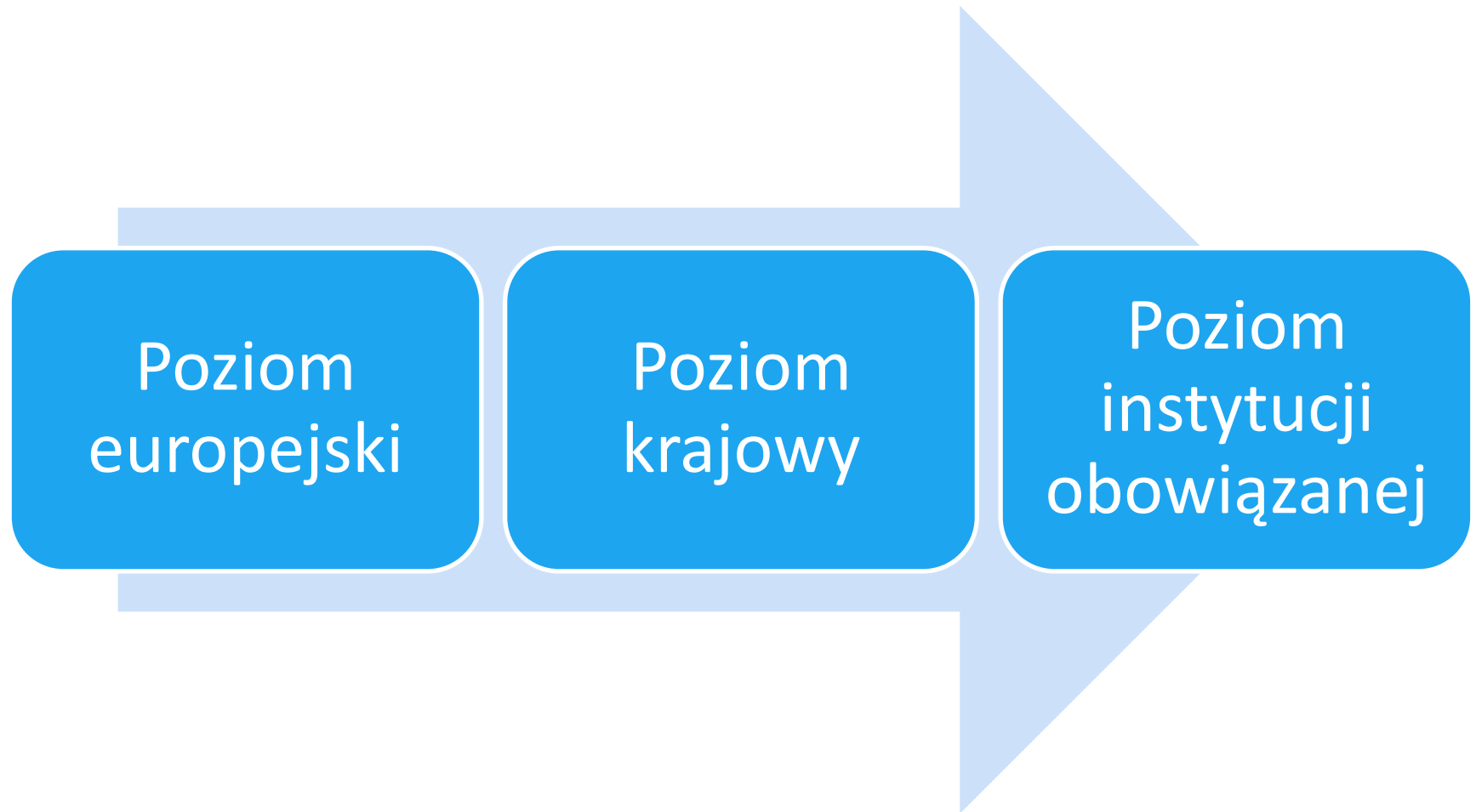
Agenda

1. Obowiązek dokonania oceny ryzyka – nowe rozwiązania ustawowe
2. Zmiany w zakresie identyfikacji osób na eksponowanych stanowiskach politycznych (PEP)
3. Beneficjent rzeczywisty i środki bezpieczeństwa finansowego (zmiany w zakresie ubezpieczeń na życie)
4. Kryminalizacja prania pieniędzy oraz przestępstw mających źródło w nieprzestrzeganiu dyrektywy AML IV

Bird & Bird

*Obowiązek dokonania oceny ryzyka
– nowe rozwiązania ustawowe*

Podęjście oparte na ocenie ryzyka?

Podejście oparte na ocenie ryzyka

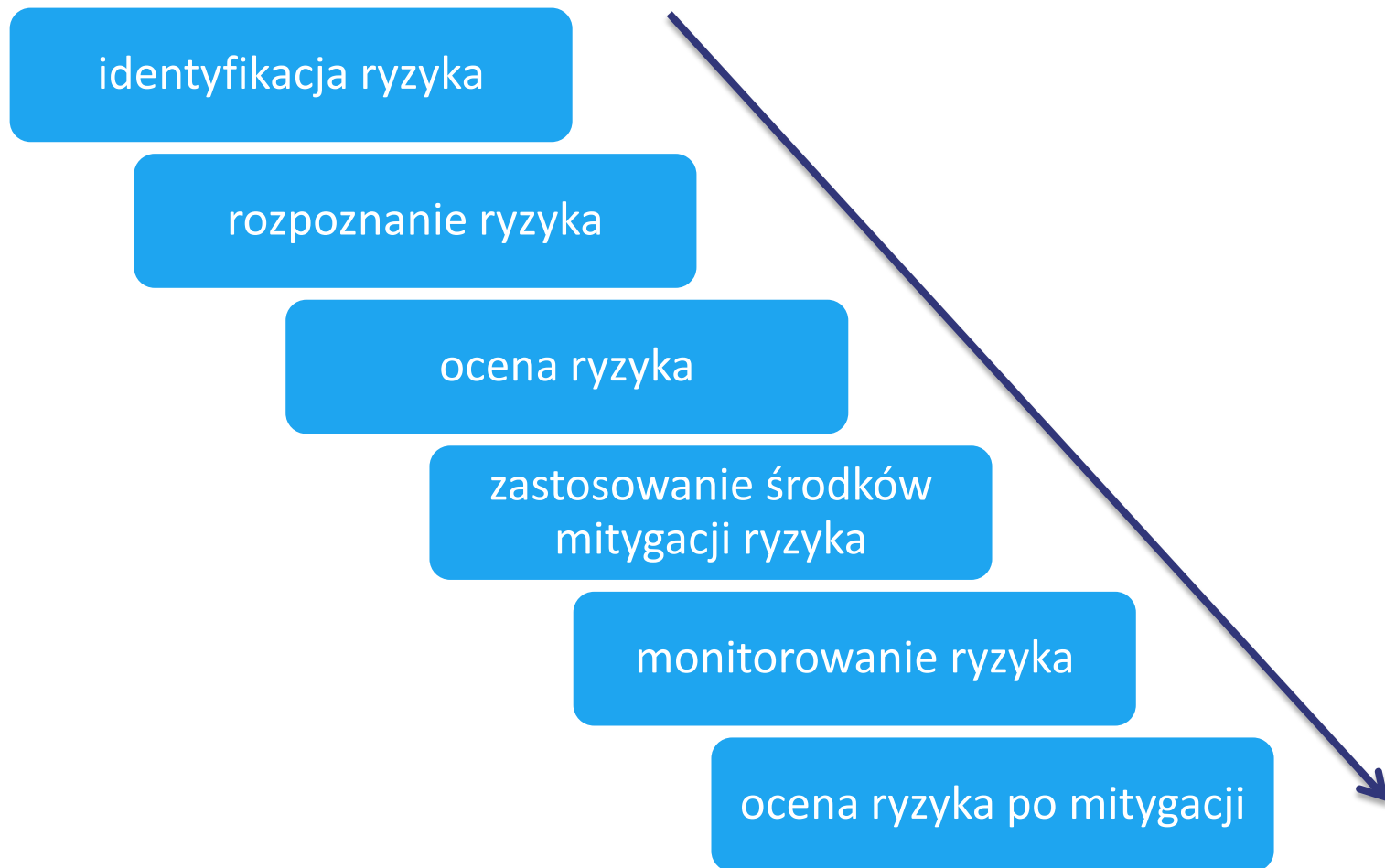
Należy uwzględnić czynniki ryzyka, w odniesieniu do:

- rodzaju klienta
- obszaru geograficznego
- przeznaczenia rachunku
- rodzaju produktów, usług i sposobów ich dystrybucji
- poziomu wartości majątkowych deponowanych przez klienta lub wartości przeprowadzonych transakcji
- celu, regularności, czasu trwania relacji z instytucją

Działania powinny być proporcjonalne do charakteru i wielkości instytucji obowiązanej

Podójście oparte na ocenie ryzyka

Środki bezpieczeństwa finansowego

- **identyfikacja klienta oraz weryfikacja jego tożsamości**
- **identyfikacja beneficjenta rzeczywistego oraz podejmowanie uzasadnionych czynności w celu:**
 - weryfikacji jego tożsamości,
 - ustalenia struktury własności i kontroli
- **ocena stosunków gospodarczych i, stosownie do sytuacji, uzyskanie informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru**
- **bieżące monitorowanie stosunków gospodarczych klienta**

- 1. Czy wobec osoby uprawnionej jesteśmy zobowiązani do dokonania pełnej oceny ryzyka zgodnie z art. 33 ust. 3, czy też wystarczy weryfikacja na listach sankcyjnych oraz ustalenie statusu PEP?**
- 2. Czy nadanie klas i oceny ryzyka klientowi powinno nastąpić przed zawarciem umowy ubezpieczenia? Czy jednak uzasadnione będzie zastosowanie środków bezpieczeństwa przed zawarciem umowy, a nadanie klas ryzyka już po spisaniu?**
- 3. Czy nadanie oceny ryzyka powinno również być wykonane dla uposażonego przed wypłatą świadczenia? (zakładamy, że na podstawie przepisów art. 40 ust. 1 nie mamy takiego obowiązku przy zawarciu umowy ubezpieczenia).**

Jak stosować zasadę proporcjonalności?

Przypisanie klientowi odpowiedniej kategorii ryzyka, w zależności od zgromadzonych informacji o kliencie i zidentyfikowanych czynników ryzyka:

- Niskie
- Średnie
- Wysokie
- Nieakceptowalne

Jak stosować zasadę proporcjonalności? (2)

Zastosowanie odpowiednich środków bezpieczeństwa finansowego CDD (Customer Due Diligence), w szczególności:

- identyfikacji i weryfikacji tożsamości/struktury klienta
- ocenę celu i charakteru stosunków gospodarczych
- pozyskania informacji o źródle pochodzenia majątku i środków finansowych
- bieżącego monitorowania transakcji i stosunków gospodarczych
- przegląd informacji o kliencie, grupy ryzyka

W zależności od poziomu ryzyka klienta, 4AMLD umożliwia zastosowanie Uproszczonego CDD

W przypadku klientów wysokiego ryzyka, wymagane jest stosowanie Wzmoczonych CDD

Zmiany konieczne do wdrożenia w regulacjach wewnętrznych

- zmiana podejścia do KYC – już nie ma określonych zasad automatycznego stosowania uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego, czy odstąpienia od stosowania środków bezpieczeństwa, w przypadku kiedy klient był np. firmą notowaną na giełdzie
- ocena ryzyka ma zastosowanie wobec wszystkich klientów
- konieczna będzie zmiana wewnętrznych procedur oraz systemów monitoringu
- brak „białych list”: klientów, geograficznych

Bird & Bird

*Zmiany w zakresie identyfikacji osób na
eksponowanych stanowiskach
politycznych (PEP)*

Definicja PEP

Osoby zajmujące eksponowane stanowiska polityczne – rozumie się przez to osoby fizyczne zajmujące znaczące stanowiska lub pełniące znaczące funkcje publiczne, w tym:

- szefów państw, szefów rządów, ministrów, wiceministrów [lub zastępców ministrów], sekretarzy stanu, podsekretarzy stanu, w tym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów i wiceprezesa Rady Ministrów,
- członków parlamentu lub podobnych organów ustawodawczych, w tym posłów i senatorów,
- członków organów zarządzających partii politycznych,
- członków [sędziów] sądów najwyższych, trybunałów konstytucyjnych oraz innych organów sądowych wysokiego szczebla, których decyzje [orzeczenia] nie podlegają zaskarżeniu, z wyjątkiem trybów nadzwyczajnych, w tym sędziów Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, wojewódzkich sądów administracyjnych oraz sędziów sądów apelacyjnych,
- członków trybunałów obrachunkowych lub zarządów banków centralnych, w tym Prezesa oraz członków Zarządu NBP,

Definicja PEP (2)

- ambasadorów, chargés d'affaires oraz wyższych oficerów sił zbrojnych,
- członków organów **administracyjnych**, zarządczych lub nadzorczych przedsiębiorstw państwowych [którzy sprawują lub sprawowali te funkcje publiczne w okresie roku od dnia zaprzestania spełniania przesłanek określonych w tych przepisach], **w tym dyrektorów przedsiębiorstw państwowych oraz członków zarządów i rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, w których ponad połowa akcji albo udziałów należy do Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych,**
- dyrektorów, zastępców dyrektorów oraz członków organów organizacji międzynarodowych lub osoby pełniące równoważne funkcje w tych organizacjach,
- dyrektorów generalnych w urzędach naczelnych i centralnych organów państwowych, dyrektorów generalnych urzędów wojewódzkich oraz kierowników urzędów terenowych organów rządowej administracji specjalnej

Definicja PEP (3)

członkowie rodziny i bliscy współpracownicy

Art. 46 ust. 6 Projektu Ustawy

Przepisy ust. 1-5, stosuje się odpowiednio do członków rodziny osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne oraz osób znanych jako bliscy współpracownicy osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne

Definicja PEP (4)

członkowie rodziny

Małżonków osób, o których mowa w lit. a, lub osoby pozostające z nimi we wspólnym pożyciu, rodziców i dzieci osób, o których mowa w lit. a, małżonków tych rodziców i dzieci lub osoby pozostające z nimi we wspólnym pożyciu

Przez członków rodziny osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne – rozumie się:

- małżonka lub osobę pozostającą we wspólnym pożyciu z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne
- dziecko osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne i jego małżonka lub osoby pozostającej we wspólnym pożyciu
- rodziców osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne

Definicja PEP (5)

osoby znane jako bliscy współpracownicy PEP

Osoby które pozostają lub pozostawały z osobami, o których mowa w lit. a, w ścisłej współpracy zawodowej lub gospodarczej lub są współwłaścicielami podmiotów prawa, a także jedynymi uprawnionymi do majątku podmiotów prawa, jeżeli zostały one założone na rzecz tych osób - mające miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Osoby znane jako bliscy współpracownicy osoby zajmującej eksponowane stanowisko polityczne – rozumie się przez to:

- osoby fizyczne będące beneficjentami rzeczywistymi osób prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej lub trustów wspólnie z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne lub utrzymujące z taką osobą inne bliskie stosunki związane z prowadzoną działalnością gospodarczą
- osoby fizyczne będące jedynym beneficjentem rzeczywistym osób prawnych, jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej lub trustu, o których wiadomo, że zostały utworzone w celu uzyskania faktycznej korzyści przez osobę zajmującą eksponowane stanowisko polityczne

Zasady ustalania PEP

Ustawa znosi kryterium miejsca zamieszkania

W okresie od dnia zaprzestania zajmowania przez osobę eksponowanego stanowiska politycznego do dnia ustalenia, że nie wiąże się z tą osobą wyższe ryzyko, jednak nie krócej niż przez 12 miesięcy, instytucja obowiązana stosuje wobec takiej osoby środki uwzględniające to ryzyko

Zasady ustalania PEP (2)

W celu ustalenia, czy klient lub beneficjent rzeczywisty jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne, instytucje obowiązane wdrażają procedury oparte na analizie ryzyka, w tym mogą przyjmować od klienta oświadczenie w formie pisemnej, że jest on albo nie jest osobą zajmującą takie stanowisko, składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia

Czy zakład ubezpieczeń może przyjąć oświadczenie klienta w innej formie niż pisemnej zgodnie z art. 46 ust.1?

Czy przyjęcie oświadczenia w formie np. telefonicznej czy elektronicznie może zostać uznane za nieważne?

Postępowanie w razie PEP

W przypadku stosunków gospodarczych z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne instytucje obowiązane stosują wobec tych osób środki bezpieczeństwa finansowego oraz podejmują następujące działania:

- uzyskują akceptację kadry kierowniczej wyższego szczebla na nawiązanie lub kontynuację stosunków gospodarczych z osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne
- stosują odpowiednie środki w celu ustalenia źródła majątku klienta i źródła pochodzenia wartości majątkowych pozostających w dyspozycji klienta w ramach stosunków gospodarczych lub transakcji okazjonalnej
- intensyfikują stosowanie środka bezpieczeństwa finansowego, o którym mowa w art. 34 ust. 1 pkt 4

- 1. Czy środki bezpieczeństwa, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt. 4 lit. b (badanie źródeł pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta) powinny być stosowane wobec każdego klienta, czy w przypadkach uzasadnionych okolicznościami? Reasumując: czy przy zawarciu każdej umowy ubezpieczenia musimy ustalić źródło finansowania składki dla wszystkich klientów, czy tylko dla klientów PEP i wysokiego ryzyka? Czy źródło majątku tylko dla PEP?**
- 2. Czy źródła finansowania składki muszą być ustalane wyłącznie w przypadku identyfikacji PEP? (art. 46 ust. 2 pkt. 2)**

Weryfikacja majątku PEP

Firms should verify the source of wealth and the source of funds on the basis of reliable and independent data, documents or information where the risk associated with the PEP relationship is particularly high

Final Guidelines JC 2017 37 26/06/2017

- 1. W jaki sposób należy przeprowadzać weryfikację majątku PEP?**
- 2. Czy przy cyklicznej akceptacji PEP musimy każdorazowo weryfikować majątek PEP?**
- 3. Czy możemy outsourcować do pracowników banku lub agentów/ Dyrektorów Oddziałów ZU, Właścicieli Agencji zgodę na akceptację PEP (upoważnienie wystawione przez Zarząd Towarzystwa dla pracowników np. banku).**

Postępowanie w razie PEP – zakłady ubezpieczeń

Zakłady ubezpieczeń, będące stronami umowy ubezpieczenia, nie później niż w momencie przeniesienia praw z tytułu takiej umowy lub wypłaty świadczenia, podejmują odpowiednie środki w celu ustalenia, czy uprawnieni z tytułu umowy lub ich beneficjenci rzeczywiście są osobami zajmującymi eksponowane stanowiska polityczne.

Bird & Bird

*Beneficjent rzeczywisty i środki
bezpieczeństwa finansowego
(zmiany w zakresie ubezpieczeń na życie)*

Definicja beneficjenta rzeczywistego

Nowy zakres:

- osoba mająca uprawnienia jednostki dominującej,
- osoba zajmująca wyższe stanowisko kierownicze,
- beneficjent w przypadku trustu,
- osoba, w imieniu której transakcja jest wykonywana

Treść dotychczasowa:

- właściciel osoby prawnej,
- osoba sprawująca kontrolę,
- 25% udziałów, akcji, głosów osoby prawnej

Definicja beneficjenta rzeczywistego

Ilekroć w ustawie jest mowa o beneficjencie rzeczywistym – rozumie się przez to osobę fizyczną lub osoby fizyczne, sprawujące bezpośrednio lub pośrednio kontrolę nad klientem poprzez posiadane uprawnienia, które wynikają z okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiające wywieranie decydującego wpływu na czynności lub działania podejmowane przez klienta, lub osobę fizyczną lub osoby fizyczne, w imieniu których stosunki gospodarcze są nawiązywane lub przeprowadzana jest transakcja okazjonalna (...)

Działania wymagane ustawą

- Identyfikacja beneficjenta rzeczywistego
- Podejmowanie uzasadnionych czynności w celu:
 - weryfikacji tożsamości,
 - ustalenie struktury własności i kontroli
- Identyfikacja osoby upoważnionej do działania
- Udokumentowanie zastosowanych środków bezpieczeństwa finansowego

Ustalenie beneficjenta rzeczywistego

Weryfikacja tożsamości następuje przed nawiązaniem stosunków gospodarczych lub przeprowadzeniem transakcji okazjonalnej.

Weryfikacja tożsamości może być zakończona podczas nawiązywania stosunków gospodarczych, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia ciągłości prowadzenia działalności gospodarczej i gdy występuje niskie ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu

Art. 39 ust. 2. w jakiej sytuacji zakład ubezpieczeń mógłby skorzystać z możliwości weryfikacji tożsamości beneficjenta rzeczywistego podczas (a nie przed) nawiązywania stosunków gospodarczych, gdy jest to konieczne dla zapewnienia ciągłości działalności gospodarczej i występuje niskie ryzyko prania. O ile ryzyko prania jest proste do ustalenia, to jakie muszą być okoliczności konieczne dla warunku zapewnienia ciągłości gospodarczej?

Ustalenie beneficjenta rzeczywistego (2)

Zakłady ubezpieczeń, stosują wobec osób uprawnionych z tytułu umów ubezpieczenia środki bezpieczeństwa finansowego polegające na identyfikacji i weryfikacji ich tożsamości. Środki te są stosowane niezwłocznie po ustaleniu osób uprawnionych z tytułu umów ubezpieczeń, nie później niż w momencie wypłaty świadczenia

Ustalenie beneficjenta rzeczywistego (3)

Wymagane dane

- Imię i nazwisko
- Obywatelstwo
- PESEL lub data urodzenia, państwo urodzenia
- Seria i numer dokumentu tożsamości
- Adres zamieszkania – w przypadku posiadania tej informacji
- Dane osoby upoważnionej do działania w imieniu klienta

Sposób ustalenia danych

- Podejmowanie uzasadnionych czynności
- Dane lub informacje pochodzące z wiarygodnego i niezależnego źródła
- Osoba zajmująca wyższe stanowisko kierownicze
- Oświadczenie PEP
- Dokumenty rejestrowe

Q&A

- 1. Jaki jest zakres możliwego dokonywania kopiowania dokumentów tożsamości klientów i kto znajduje się w zakresie definicji tego klienta (art. 36, art. 37 czy art. 40)?**
- 2. Sytuacja jest następująca. W imieniu uprawnionego po świadczenie zgłasza się kancelaria odszkodowawcza. W jej imieniu występuje osoba ją reprezentująca. Jakie dane zgodnie z art. 36 jesteśmy zobowiązani do zebrania od kancelarii odszkodowawczej oraz osoby ją reprezentującej?**
- 3. Jakie dane są wymagane do prawidłowej identyfikacji spółki cywilnej jako ubezpieczającego (art. 36)?**
- 4. Czy w przypadku ubezpieczonych mamy prawo zbierać kraj urodzenia (chodzi o sytuacje gdy ubezpieczony nie jest uprawnionym)?**
- 5. Czy art. 43 ust. 2 pkt. 7 wskazuje na katalog zamknięty? Czy możemy jednak ocenić, że sformułowanie „w tym” nie oznacza tylko tych metod potwierdzenia tożsamości klienta w przypadku jego nieobecności przy zawarciu umowy ubezpieczenia?**

Uproszczone i wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego

Przesłanki stosowania uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego:

- rodzaj klienta
- kryteria geograficzne
- rodzaj produktu
- wykluczenie finansowe

Przesłanki stosowania wzmożonych środków bezpieczeństwa finansowego, m.in.:

- nietypowe okoliczności
- rodzaj klienta
- przedmiot działalności klienta
- nietypowa struktura własnościowa klienta
- korzystanie przez klienta z bankowości prywatnej
- korzystanie przez klienta z usług lub produktów sprzyjających anonimowości lub utrudniających jego identyfikację
- zawarcie umowy bez fizycznej obecności stron

1. **Czy zastosowanie przelewu weryfikacyjnego będzie ograniczeniem wyższego ryzyka zgodnie art. 43 ust. 2 pkt 7?**
2. **Czy w ramach stosowanych środków bezpieczeństwa wskazanych w art. 34 ust. 1 pkt. 2 lit. b zakłady ubezpieczeń powinny za każdym razem ustalać pełną strukturę własnościową klienta? Czy należy uznać, że wyrażenie „podejmowanie uzasadnionych czynności” pozwala nam na stopniowaniu natężenia stosowania tego środka? W szczególności czy w przypadku grupowych ubezpieczeń na życie (ochronnych) wystarczającym wydaje się samo ustalenie tożsamości beneficjenta rzeczywistego na podstawie złożonego oświadczenia przez klienta? Dodatkowo czy mamy obowiązek weryfikować za każdym razem tożsamość beneficjenta, skoro i tak bazujemy na oświadczeniu pełnomocnika lub reprezentanta klienta. Czy stosowanie tego obowiązku dotyczącego identyfikacji struktury własności klienta można ograniczyć poprzez zastosowanie limitów dot. możliwości stosowania uproszczonych środków bezpieczeństwa finansowego w zakresie umów ubezpieczenia?**

Uproszczone środki bezpieczeństwa finansowego

O niższym ryzyku prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu może świadczyć w szczególności zawarcie umowy ubezpieczenia, gdy składka roczna nie przekracza równowartości 1500 euro lub składka jednorazowa nie przekracza 3500 euro; w przypadku grupowych umów ubezpieczenia wskazana wartość składek liczona jest w odniesieniu do każdego ubezpieczonego.

Kiedy należy podjąć działania

- Nawiązywanie stosunków gospodarczych
- Przeprowadzanie transakcji okazjonalnej
- Podejrzenie prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu
- Wątpliwość co do prawdziwości lub kompletności dotychczas uzyskanych danych identyfikacyjnych
- Zmiana uprzednio ustalonego charakteru lub okoliczności stosunków gospodarczych
- Inne przypadki zależne od oceny ryzyka
- Późniejsza weryfikacja tożsamości beneficjenta rzeczywistego

Niemożliwość ustalenia beneficjenta rzeczywistego

- Zakaz nawiązania stosunków gospodarczych / przeprowadzenia transakcji
- Zakaz przeprowadzenia transakcji za pośrednictwem rachunku bankowego
- Rozwiązanie stosunków gospodarczych
- Zawiadomienie GIIF

- 1. Czy zakłady ubezpieczeń wykonują transfery środków pieniężnych, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2 oraz czy zakłady ubezpieczeń mają obowiązek dokonywać regularnego raportowania transakcji ponadprogowych do MF? Czy należy utożsamiać zlecenie przelewu środków z rachunku bankowego towarzystwa ubezpieczeń na konto klienta z transakcją w rozumieniu ustawy i wpłatami i wypłatami, o których mowa w ust. 1 ww. art. Zakłady ubezpieczeń co do zasady zlecają transfer środków, ale go nie wykonują.**
- 2. W niektórych agenci ZU przyjmują wpłaty gotówkowe, które następnie agenci za pośrednictwem własnego rachunku bankowego transferują na konto zakładu ubezpieczeń. Czy w związku tym takie transakcje podlegają raportowaniu do MF, czy też należy uznać, iż wpłaty dokonane do agenta, a następnie przetransferowane na konto ZU nie podlegają raportowaniu do MF?**
- 3. Niektóre zakłady ubezpieczeń posiadające kasy przyjmują wpłaty gotówkowe. Czy w związku tym takie transakcje podlegają raportowaniu do MF?**

Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych

- **Organizacja Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych**
- **Podmioty obowiązane do zgłaszania i aktualizacji informacji:**
 - spółki jawne
 - spółki komandytowe
 - spółki komandytowo-akcyjne
 - spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
 - spółki akcyjne z wyjątkiem spółek publicznych w rozumieniu ustawy z dn. 29.07.2005 r.
- **Termin zgłaszania danych do rejestru**
- **Wymiana informacji z CRBR**

Czy/jakie działania weryfikacyjne należy podjąć w przypadku gdy podmiot, który nie jest instytucją obowiązaną np. Dobrowolny Fundusz Emerytalny sprzedaje produkty IKE, IKZE (wskazane w ustawie jako produkty w przypadku, których możemy stosować uproszczone środki weryfikacji)? Czy w takich przypadkach konieczne jest podejmowanie jakichkolwiek działań/obowiązków opisanych w projekcie ustawy AML?

Bird & Bird

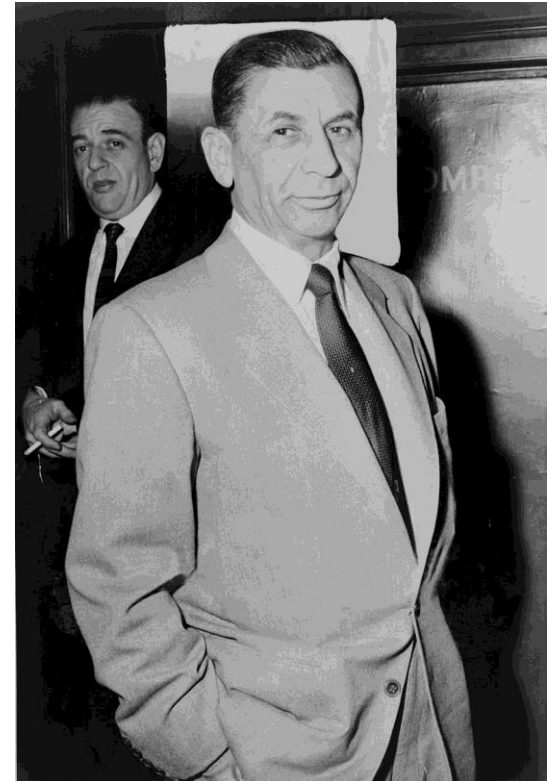
*Kryminalizacja prania pieniędzy
i przestępstw mających źródło w AMLD IV*

Pranie pieniędzy – geneza zjawiska

Mayer Lansky (*Majer Suchowlański*) – żyd polskiego pochodzenia, główny księgowy mafii *Ala Capone*. Pomysłodawca i organizator pierwszej słynnej pralni pieniędzy zorganizowanej w latach 20. XX wieku w USA.

"We are bigger than US Steel"

1972 r. – pierwszy raz w opinii publicznej *The Guardian* użył sformułowanie "pranie pieniędzy" dla opisu działalności Komitetu Reelekcji Prezydenta Richarda Nixona.

źródło: wikipedia.org

Pranie pieniędzy – definicja

Pranie pieniędzy - to proces, przy pomocy, którego dochody przypuszczalnie uzyskane z działalności przestępczej są przekazywane, przekształcane, wymieniane albo też łączone i mieszane z legalnymi funduszami w celu ukrycia lub zatajenia prawdziwego charakteru, źródła, ukierunkowania, przepływu lub własności tych dochodów. Celem procesu prania pieniędzy jest nadanie pozorów legalności funduszom uzyskanym z działalności pozaprawnej lub działań z nią powiązanych

- Definicja stworzona przez Ośrodek Szkolenia Departamentu Skarbu USA

Pranie pieniędzy – fazy i techniki

Fazy prania pieniędzy oraz niektóre techniki charakterystyczne dla tych faz:

Faza I – lokowanie – fizyczne wyzbywanie się gotówki pochodzącej z przestępstw:

- **smurfing** – technika polegająca na wynajęciu podstawionych osób (słupy), które za określoną opłatą otwierają szereg rachunków w różnych bankach i wpłacają na nie kwoty poniżej sumy granicznej;
- **blending** – mieszanie czystych dochodów z brudnymi. Do tego celu wykorzystywane są podmioty, w których przepływ gotówki jest duży, a jednocześnie trudny do ustalenia ze względu na specyfikę branży (np. hotele, kasyna, punkty gastronomiczne);
- **tzw. podziemna bankowość** – powierzanie kapitału pewnej osobie w danym kraju i odzyskiwanie go od innej osoby w innym kraju;
- **refining** – wymiana banknotów o niskich nominałach na wysokie, ale poniżej kwot obligujących do rejestracji transakcji i identyfikacji klienta (np. w kasynach wymiana drobnych banknotów na żetony).

Pranie pieniędzy – fazy i techniki

Faza II – nawarstwianie (maskowanie) – wprowadzanie środków finansowych do systemu finansowego:

- **mnożenie liczby transferów**, szczególnie z wykorzystaniem systemu SWIFT;
- **konwersja środków** – pieniądze na rachunku zamienia się na rozmaite aktywa finansowe (czeki, akcje, obligacje) i obraca się nimi, także kupuje się luksusowe i drogie środki trwałe.

Faza III – integracja (legitymizacja) – dostarczenie ekonomicznego lub prawnego uzasadnienia posiadanych środków:

- **kredyt dla siebie** – znajdująca się pod kontrola przestępców firma zaciąga kredyt w banku, który następnie spłacany jest z czyszczonych środków;
- **transferpricing** – w oparciu o transakcje w handlu międzynarodowym podmioty powiązane dokonują nadfakturowania, bądź niedofakturowania eksportu lub importu. Metoda ta służy także holdingom do transferu pieniędzy z kraju o wysokiej stawce podatku dochodowego do krajów o niskiej stawce;
- **transakcje na kontraktach terminowych i akcjach** zawierane na giełdach papierów wartościowych (kupowanie i jednoczesne sprzedawanie kontraktów na dwóch różnych rachunkach).

Źródło: Marcin Mazur. Penalizacja prania pieniędzy, Rzecznik Praw Obywatelskich Warszawa 2014 r. – str. 50–64.

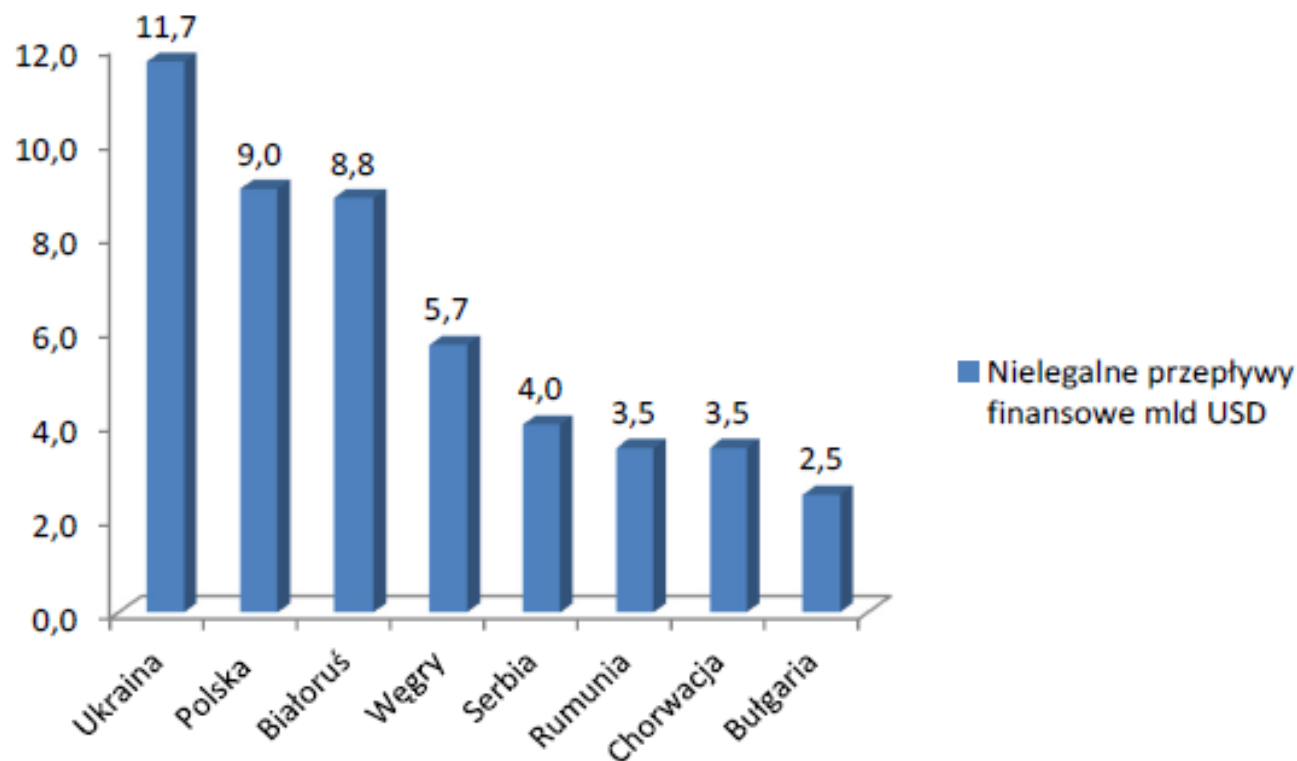
Pranie pieniędzy – statystyki

- W **1989 r.** eksperci **FATF** (*Financial Action Task Force*) przeprowadzili badania, z których wynika, że środki finansowe pochodzące z przestępstw to około **2,85 bln USD** rocznie.
- Międzynarodowy Fundusz Walutowy w **2008 r.** oszacował, że na całym świecie praniu ulega mienie o wartości **ok. 2-5 % globalnego PKB**.
- W okresie **od początku 2013 r. do połowy 2015 r.** skuteczność systemu kontroli nad instytucjami obowiązany, sprawowanej na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu **była niska**.
- **18,2 mld zł** - to szacowana skala zjawiska prania pieniędzy według **Raportu NIK z 2016 r.**
- W postępowaniach karnych o przestępstwo z art. 299 Kodeksu karnego, dokonano:
 - zabezpieczeń majątkowych na kwotę **1,2 mln zł**
 - orzeczono przepadek mienia o wartości **11,5 mln zł**, co stanowiło zaledwie **0,07%** wyżej wymienionej kwoty.

Na powyższe, niezadowolające wskaźniki wpływ miały także działania podejmowane przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, na podstawie art. 299 Kodeksu karnego. Przedstawiciele MONEYVAL podczas trzeciej i czwartej rundy ewaluacji wskazali na liczne mankamenty tego przepisu, a także **krytycznie ocenili skuteczność działania polskiej prokuratury i sądownictwa.**

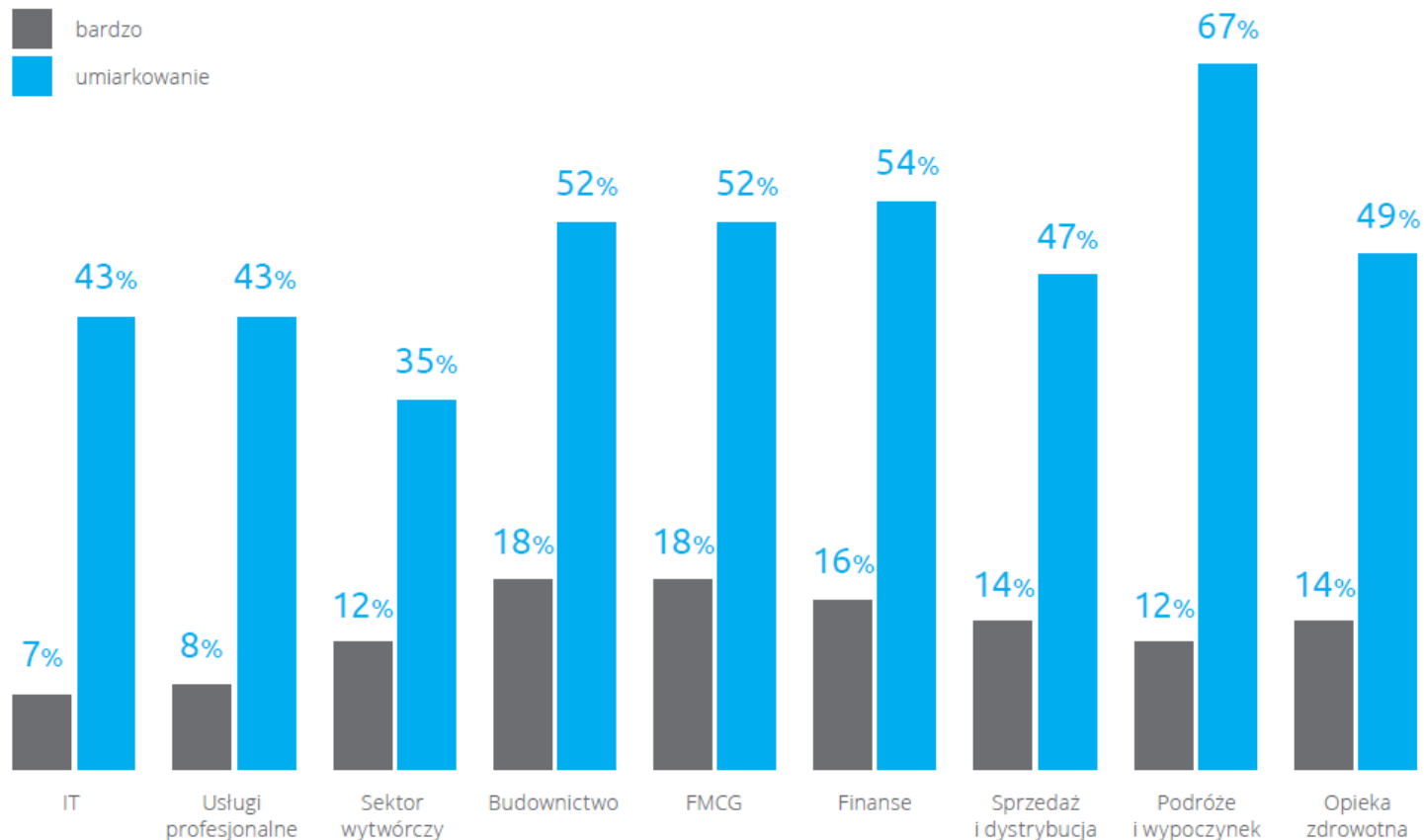
Pranie pieniędzy – statystyki

Średnie roczne nielegalne przepływy finansowe w latach 2004–2013

Zródło: Raport Global Financial Integrity „Illicit Financial Flows from Developing Countries: 2004–2013”.

Pranie pieniędzy – statystyki

Dane ukazujące procentowy udział poszczególnych branż z całego świata, jakie były bardzo oraz umiarkowanie narażone na nadużycia w 2013 roku

Źródło: 2013-2014 Global Fraud Report

Pranie pieniędzy – statystyki

- Zawiadomienia kierowane przez GIIF do prokuratury:
 - **2013 r.** – **160** zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstw na łączną kwotę **15,3 mld zł**
 - **2014 r.** – **170** zawiadomień na łączną kwotę **18,2 mld zł**
 - **I półrocze 2015 r.** – **85** zawiadomień na kwotę k. **11,6 mld zł**

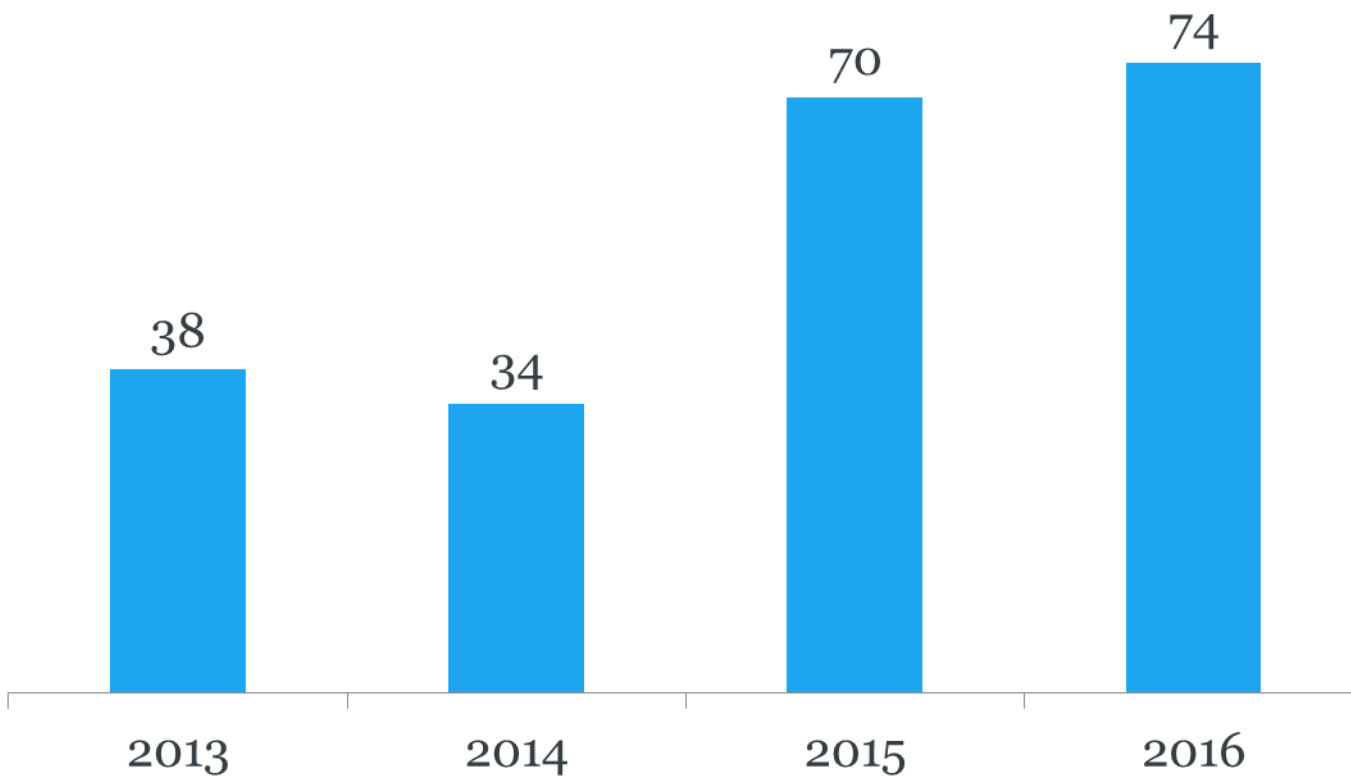
źródło: Raport NIK z 2016 r.

ROK	liczba postępowań wszczętych	liczba przestępstw stwierdzonych
2016	191	301
2015	164	422
2014	213	210
2013	155	278
2012	122	369
2011	90	277
2010	116	300
2009	159	277
2008	180	251
2007	167	255
2006	202	151
2005	151	161
2004	140	98
2003	123	25
2002	71	13
2001	57	21
2000	30	3
1999	17	2

źródło: statystyka.policja.pl

Pranie pieniędzy – statystyki

Prawomocne skazania za przestępstwa prania pieniędzy z art. 299 § 1 k.k.

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946-2016*, Warszawa 2017.

Pranie pieniędzy – art. 299 § 1 k.k.

Kto środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości, pochodzące z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego, przyjmuje, posiada, używa, przekazuje lub wywozi za granicę, ukrywa, dokonuje ich transferu lub konwersji, pomaga do przenoszenia ich własności lub posiadania albo podejmuje inne czynności, które mogą udaremnić lub znacznie utrudnić stwierdzenie ich przestępnego pochodzenia lub miejsca umieszczenia, ich wykrycie, zajęcie albo orzeczenie przepadku,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Sama surowość zagrożenia karą pozbawienia wolności do lat 8, **uprawnia Sąd do zastosowania wobec podejrzanego najdalej idącego środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania** (art. 258 § 2 k.p.k.)

Pranie pieniędzy – art. 299 § 2 k.k.

Karze określonej w § 1 podlega, kto będąc pracownikiem lub działając w imieniu lub na rzecz banku, instytucji finansowej lub kredytowej lub **innego podmiotu, na którym na podstawie przepisów prawa ciąży obowiązek rejestracji transakcji i osób dokonujących transakcji, przyjmuje**, wbrew przepisom, środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, dokonuje ich transferu lub konwersji, lub przyjmuje je w innych okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że stanowią one przedmiot czynu określonego w § 1, lub świadczy inne usługi mające ukryć ich przestępne pochodzenie lub usługi w zabezpieczeniu przed zajęciem.

Pranie pieniędzy – art. 299 § 5 - 8 k.k.

§ 5. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, **działając w porozumieniu z innymi osobami, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.**

§ 6. Karze określonej w § 5 podlega sprawca, jeżeli dopuszczając się czynu określonego w § 1 lub 2, **osiąga znaczną korzyść majątkową.**

§ 6a. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1 lub 2, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 7. W razie skazania za przestępstwo określone w § 1 lub 2, sąd orzeka **przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio albo pośrednio z przestępstwa**, a także korzyści z tego przestępstwa lub ich równowartość, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy. Przepadku nie orzeka się w całości lub w części, jeżeli przedmiot, korzyść lub jej równowartość podlega zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu podmiotowi.

Czynny żal

§ 8. Nie podlega karze za przestępstwo określone w § 1 lub 2, kto dobrowolnie ujawnił wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia, jeżeli zapobiegło to popełnieniu innego przestępstwa; jeżeli sprawca czynił starania zmierzające do ujawnienia tych informacji i okoliczności, sąd stosuje nadzwyczajne złagodzenie kary.

Przestępstwa z projektu ustawy AML/CFT

Art. 155.

1. Kto, działając w imieniu lub na rzecz instytucji obowiązanej:

- 1) nie dopełnia obowiązku przekazania Generalnemu Inspektorowi zawiadomienia o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub obowiązku przekazania Generalnemu Inspektorowi zawiadomienia o powzięciu uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub wartości majątkowe będące przedmiotem tej transakcji mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu,
- 2) przekazuje Generalnemu Inspektorowi nieprawdziwe lub zataja prawdziwe dane dotyczące transakcji, rachunków lub osób,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Tej samej karze podlega, kto wbrew przepisom ustawy ujawnia osobom nieuprawnionym, posiadaczom rachunku lub osobom, których transakcja dotyczy, informacje zgromadzone zgodnie z ustawą lub wykorzystuje te informacje w sposób niezgodny z przepisami ustawy.

3. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 pkt 1 lub ust. 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie.

Art. 156.

Kto udaremnia lub utrudnia przeprowadzenie czynności kontrolnych, o których mowa w rozdziale 12, podlega grzywnie.

Kary administracyjne według projektu ustawy AML/CFT

Art. 149 ust. 1 - **Karami administracyjnymi są:**

- 1) publikacja informacji o instytucji obowiązanej oraz zakresie naruszenia przepisów ustawy przez tę instytucję w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych;
- 2) nakaz zaprzestania podejmowania przez instytucję obowiązaną określonych czynności;
- 3) cofnięcie koncesji lub zezwolenia albo wykreślenie z rejestru działalności regulowanej;
- 4) zakaz pełnienia obowiązków na stanowisku kierowniczym osoby odpowiedzialnej za naruszenie przez instytucję obowiązaną przepisów ustawy, przez okres nie dłuższy niż rok;
- 5) kara pieniężna.

Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1 pkt 5, nakłada się do **wysokości dwukrotności kwoty osiągniętej korzyści lub unikniętej straty** albo w przypadku, gdy nie jest możliwe ustalenie kwoty korzyści osiągniętej lub straty unikniętej przez instytucję obowiązaną w wyniku naruszenia – do wysokości równowartości kwoty **1 000 000 euro**.

Kary administracyjne według projektu ustawy AML/CFT

Art. 149 ust. 3. Karę pieniężną, o której mowa w ust. 1 pkt 5, nakłada się na instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, 2–5, 7–11, 24 i 25:

- 1) w przypadku osoby fizycznej – do wysokości **20 868 500 zł**;
- 1) w przypadku osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej – **do wysokości równowartości kwoty 5 000 000 euro lub do wysokości 10% obrotu** wykazanego w ostatnim zatwierdzonym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy lub w ostatnim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy, w przypadku instytucji objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym grupy kapitałowej.

Ustalając rodzaj kary administracyjnej oraz wysokość kary, uwzględnia się:

- wagę naruszenia i czas jego trwania;
- zakres odpowiedzialności instytucji obowiązanej;
- możliwości finansowe instytucji obowiązanej;
- skalę korzyści uzyskanych lub strat unikniętych przez instytucję obowiązaną, jeżeli można te korzyści lub straty ustalić;
- straty poniesione przez osoby trzecie w związku z naruszeniem, jeżeli można je ustalić;
- stopień współpracy instytucji obowiązanej z organami właściwymi w sprawach przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;
- uprzednie naruszenia przepisów ustawy przez instytucję obowiązaną.

Podmioty uprawnione do nakładania kar

Podmioty uprawnione do nakładania kar w drodze decyzji administracyjnych to:

- **Generalny Inspektor** – w zakresie naruszeń stwierdzonych w wyniku kontroli, o której mowa w art. 129 ust. 1, nakłada kary administracyjne, o których mowa w art. 149 ust. 1 pkt 1, 2 i 5;
- **Prezes NBP** – w zakresie naruszeń stwierdzanych w wyniku kontroli, o której mowa w art. 129 ust. 2 pkt 1 lit. a, nakłada kary administracyjne, o których mowa w art. 149 ust. 1 pkt 1–3 i 5;
- **KNF** – w zakresie naruszeń stwierdzonych w wyniku kontroli, o której mowa w art. 129 ust. 2 pkt 1 lit. b, nakłada kary administracyjne, o których mowa w art. 149 ust. 1.

Karę administracyjną, o której mowa w art. 149 ust. 1 pkt 3, na:

- instytucje obowiązane, prowadzące działalność kantorową w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe, **nakłada Prezes NBP**;
- instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 20, nakłada **minister właściwy do spraw finansów publicznych**;
- instytucje obowiązane objęte nadzorem, zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, **nakłada KNF**.

Organy, **mogą odstąpić od wszczęcia postępowania** w sprawie nałożenia kar administracyjnych, gdy naruszenie obowiązków, o których mowa w art. 146 lub art. 147, **nie ma charakteru poważnego, a instytucja obowiązana wykonała zalecenia pokontrolne.**

Publikacja informacji o nałożonych karach

Generalny Inspektor publikuje w **Biuletynie Informacji Publicznej** na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych informacje o:

- wydaniu ostatecznej decyzji w sprawie nałożenia kary administracyjnej
- wniesieniu skargi na decyzję
- orzeczeniach zapadłych w wyniku rozpatrzenia skargi

– w tym **dane identyfikacyjne instytucji obowiązanej**, na którą nałożono karę administracyjną, **rodzaj i charakter naruszenia przepisów** ustawy oraz **rodzaj lub wysokość nałożonej kary administracyjnej**.

Q & A?

Dziękujemy & Bird & Bird

Marcin Ajs

Associate

Zespół white collar crime

Marcin.Ajs@twobirds.com

+48 22 583 79 15

+ 48 883 372 247

Joanna Niewiadomska

Associate

Zespół bankowości i finansów

Joanna.Niewiadomska@twobirds.com

+48 22 583 79 02

+ 48 883 378 165

Jakub Ziemia

Counsel

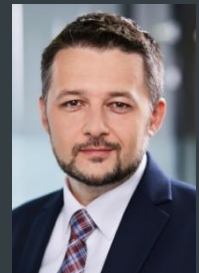
Zespół bankowości i finansów

Szef zespołu ubezpieczeń

Jakub.Ziemia@twobirds.com

+48 22 583 79 01

+ 48 517 025 637

twobirds.com

Aarhus & Abu Dhabi & Amsterdam & Bratysława & Bruksela & Budapeszt & Dubaj & Düsseldorf & Frankfurt & Haga & Hamburg & Helsinki & Hong Kong & Kopenhaga & Londyn & Luksemburg & Lyon & Madryt & Mediolan & Monachium & Paryż & Pekin & Praga & Rzym & Singapur & Sydney & Szanghaj & Sztokholm & Warszawa